

in eis, etiamsi de spirituali vita intelligatur, verum habet pro toto illo tempore pro quo lex non fuit mortifera. Ratio est, quia pro toto illo tempore illa lex quoad institutionem duravit; ergo opera ejus erant opera honesta, religiosa et Deo placita; ergo, si ex fide et charitate fierent erant meritoria vitæ æternæ et augmenti gratiæ, et satisfactoria pro temporali poena. Nam hæc omnia ex parte operis non fundantur in obligatione legis, sed in honestate operis, quam honestatem habere potest opus in ordine ad legem ut instituentem, etiamsi cessaverit ejus obligatio. Confirmatur, quia opus factum ex conscientia erronea invincibilis ignorantia, ac propterea honestum, est meritorium apud Deum, si aliæ conditiones concurrant; ergo multo magis opus factum ad cultum Dei, secundum quamdam veram institutionem ejus, est de se capax meriti, si aliunde operans sit in gratia, et ex fide operetur, etiamsi non ex necessitate legis id faciat; hoc enim non impedit meritum, ut patet in operibus consiliorum, vel in eleemosyna ex supererogatione facta. Eo vel maxime quod multi Judæorum conversi ad Christum ex ignorantia invincibili potuerunt illa opera facere pro aliquo tempore, quasi necessaria ex lege, quia sine culpa putabant obligationem ejus non cessasse.

12. *Objectio.* — *Duæ responsiones.* — Dices: cur dicitur illa lex mortua pro illo tempore, si opera ejus tam viva erant (ut sic dicam) pro illo tempore, ut possent etiam spiritualiter justificare saltem quoad augmentum justitiæ coram Deo. Respondetur primo opera illa, ut supra dictum est, non habuisse hujusmodi vitam ab ipsa lege, sed a fide viva, seu a gratia et charitate, quam fides impetrat. Est autem tanta vis gratiæ et charitatis, ut etiam opera legis mortua ita possit vivificare, ut faciat illa meritoria apud Deum. Secundo, dicitur legem illam non fuisse simpliciter mortuam pro illo tempore quoad omnia, sed quoad obligationem; quia vero obligatio est veluti primarius effectus legis, ideo in communi modo loquendi inde denominata est mortua. Re tamen vera mansit aliquo tempore viva quoad institutionem, seu in ratione cujusdam regulæ operandi ea quæ ad divinum cultum pertinerent; inde enim fit ut opera facta per conformitatem ad talem legem haberent honestatem moralem religionis, ac subinde ut facta ex fide et informata charitate, essent meritoria et sanctificativa animæ ex opere operantis.

CAPUT XXII.

QUOMODO CIRCUMCISIO CESSAVERIT QUOAD SANCTIFICATIONEM INFANTIUM.

1. *Variæ sententiæ proponuntur.* — Superest dicendum de sanctificatione extra vel ultra meritum operantis vel recipientis, quod solum habet locum in circumcissione parvulorum: nam reliquæ cæremoniæ illius legis non habebant talem effectum, nec circumcisio ipsa in adultis, ut nunc suppono ex supra dictis, et ex materia de Sacramentis. In quo puncto aliqui dicunt circumcissionem evacuatam fuisse in die mortis Christi in ratione remedii parvulorum quoad originale peccatum; alii in die resurrectionis, vel Pentecostes. Alii vero putant fuisse utilem usque ad perfectam Evangelii promulgationem, et ita neque in die Pentecostes, neque per aliquot annos fuisse evacuatam circumcissionem quoad fructum. Sed hoc resolvendum censeo juxta principia posita de cessatione illius legis quoad obligationem, et cum eadem proportionem. Et quia eadem est ratio quoad hoc de circumcissione pro Judæis, et de sacramento legis naturæ, quo uti poterant fideles qui erant inter Gentiles ante Christi adventum, ideo de utroque simul dicam.

2. *Hujusmodi remedia non fuisse evacuata in puncto mortis vel resurrectionis Christi, nec usque ad diem Pentecostes exclusive.* — Primo ergo assero hujusmodi remedia non fuisse evacuata in puncto mortis vel resurrectionis Christi, neque utique ad diem Pentecostes exclusive. Probat, quia toto illo tempore nondum Baptismus erat necessarius ad salutem: ergo adhuc priora remedia erant utilia: nam si illa inutilia facta essent, tota virtus reducta esset ad Baptismum, et consequenter jam fuisset necessarius. Antecedens significatur sufficienter a Concilio Tridentino, sess. 6, c. 4, dicente a promulgatione Evangelii neminem justificari a peccato originali sine Baptismo, in re, vel in voto: sentit ergo ante illud tempus non incepisse Baptismi necessitatem. Ratio etiam id convincit, quia ante Christi mortem non erat talis necessitas, ut omnes fatentur, et a morte usque ad adventum Spiritus Sancti nulla nova promulgatio Baptismi facta est, neque illi aliquid additum, ex quo illa necessitas oriri potuerit. Unde merito D. Thomas, 3 p., q. 66, art. 2, docuit præceptum Baptismi non obligasse donec Christus, post resurrec-

tionem, dixit Apostolis: *Ventes docete omnes gentes, baptizantes eos.* Ut autem ibi notavi disp. 31, sect. 1, circa finem, non est existimandum, eodem die et momento quo Christus Dominus illa verba protulit cœpisse præceptum Baptismi obligare, sed quando Apostoli executioni mandarunt quod tunc Christus præcepit: *Ventes docete omnes gentes, baptizantes eos*, etc., quod ante Pentecostem factum non est. Et confirmatur, quia incredibile est infantes omnes eo tempore mansisse sine remedio quod moraliter eis applicari posset: hoc autem secutum fuisset, si utilitas circumcissionis antea sublata fuisset: ergo et illud prius est incredibile. Consequentia cum majori notæ sunt: minor autem probatur, quia licet Baptismus esset institutus, non tamen sufficienter propositus majori parti hominum: ergo non poterat moraliter applicari et esse utilis.

3. *Responsio aliquorum.* — *Refellitur responsio.* — *Responsio Soto.* — *Refellitur.* — Respondent aliqui non esse inconveniens illud quod infertur, quia illa impotentia erat per accidens ex ignorantia parentum; nam remedium de se sufficiens jam erat datum, et legislator optime potest revocare privilegium vel irritare factum a die in quo condit aliam legem, etiamsi ad notitiam subditorum non pervenerit. Sed hoc profecto alienum est a divina providentia (nam de potentia absoluta non disputamus). Postquam enim Deus ex se voluit omnes homines salvos facere, debuit constituere remedium humano modo possibile et utile: Baptismus autem institutus et non sufficienter promulgatus non erat remedium humano modo utile, nec pro toto mundo possibile. Præterquam quod Christus Dominus non statuit obligationem suæ legis in puncto passionis magis quam antea, et idem est de puncto Resurrectionis, et quolibet alio usque ad promulgationem illius, ut infra dicam. Et incredibile etiam est passionem Christi statim attulisse tam magnum nocumentum omnibus infantibus, qui, pro illo tempore, sancto et legitimo ritu circumcidebantur, et alias baptizari moraliter non poterant, vel etiamsi posset, parentes eorum nondum eos baptizare tenebantur. Aliter respondet Soto, supra, circumcissionem eo tempore fuisse utilem secundum generalem rationem protestationis fidei, non secundum specialem rationem sacramenti legis veteris. Sed hoc habere posset locum si circumcisio tunc fuisset mortua; cum tamen dictum sit illam tunc nondum

fuisse mortuam quoad obligationem, nec quoad utilitatem esse potuit, et ita non habet locum distinctio. Ut omittam fortasse circumcissionem nunquam aliter fuisse utilem quam remedium legis naturæ, sed tantum pro judaico populo generale remedium determinatum fuisse ad talem cæremoniam: ergo sicut remedium legis naturæ non cessavit ante Baptismi necessitatem introductam, ita nec circumcisio pro illo populo; quia neutrum remedium per se ablatum est, sed ad introductionem alterius perfectionis ac propositi ut necessarii, nimirum Baptismi.

4. *Ita cessavit circumcisio in die Pentecostes quoad fructum gratiæ, sicut cœpit Baptismus esse ad salutem necessarius.* — Unde infero a die Pentecostes ita cessasse sacramentum circumcissionis quoad fructum gratiæ qui in eo dabatur, sicut cœpit Baptismus esse ad salutem necessarius. Probat, quia unum remedium quoad dictum effectum non fuit exclusum nisi per necessitatem alterius, ut ostensum est. Confirmatur, quia remedium legis naturæ, quod durabat in gentibus fidelibus, non fuit antea neque alio modo privatum sua utilitate, propter rationem factam, et quia non fuisset alius conveniens providentiæ modus; ergo eadem proportionem judicandum est de circumcissione quoad infantes Judæorum. Unde fit ut non simul facta sint inutilia illa antiqua sacramenta pro toto orbe, sed successive, sicut lex gratiæ introducebatur et obligare incipiebat, quia eodem modo incipiebat Baptismus esse necessarius, et ita pari modo desinebant tam circumcisio quam sacramentum legis naturæ esse utilia.

5. *Objectio.* — *Responsiones duæ.* — Dices non esse in hoc parem rationem de populo judaico et gentili. Nam quoad judaicum in die Pentecostes fuit satis consummata promulgatio Baptismi, quia hæc quodammodo inchoata fuerat toto tempore prædicationis Christi et Apostolorum, vivente ipso; non vero gentibus, nam ipsemet Christus dixerat, Matth. 10: *In viam gentium ne abieritis*; et de se dicebat: *Non sum missus, nisi ad oves quæ perierunt domus Israel*, Matth. 15, quia illis tantum tunc fiebat promulgatio. In die autem Pentecostes erant in Jerusalem congregati Judæi ex omni natione quæ sub cœlo est; ergo pro illis satis fuit tunc consummata promulgatio; ergo pro illis cessavit tunc tota utilitas circumcissionis: ergo fuit evacuata omnino, quia tantum pro illis utilis erat. Res-

pondetur imprimis, etiamsi antecedens concederetur, habere tunc locum distinctionem Soti, quia licet tunc circumcisio non esset utilis ratione legis veteris, fuisset utilis ratione remedii legis naturæ, quia esset protestatio fidei, cum nondum lex vetus esset mortifera. Melius vero dicitur argumentum probare intra brevius tempus cessasse circumcisionem pro Judæis, quam remedium legis naturæ pro gentibus, non tamen quod statim eo die pro omnibus Judæis per universum orbem dispersis cessaverit circumcisio, quia licet fides Christi antea prædicari cœperit, tamen necessitas Baptismi non fuit ante prædicata, et ideo in die Pentecostes cœpit ejus promulgatio, quæ non poterat statim diffundi humano more in omnes provincias in quibus Judæi habitabant: et ideo etiam ad hanc promulgationem sufficiens tempus concedendum est, ne dicamus omnes illos parvulos fuisse privatos remedio ante opportunum tempus. Item, quia lex circumcisionis non prius nec alio modo mortua est, ut ex supra dictis constat: et juxta hanc doctrinam accommodanda et explicanda sunt quæ dixi 3 tom. 3 partis, disp. 27, sect. 4.

6. *Responsio.* — Dices: Judæi jam non applicabant illud remedium ex vera fide; ergo non poterat esse utile. Patet consequentia, quia non erat utile nisi quatenus applicabat fidem. Antecedens autem patet, quia applicabant illud ex fide venturi Messiae, et in signum ejus, quod falsum jam erat. Respondetur errorem illum quoad circumstantiam temporis fuisse privatum, et fortasse in multis per ignorantiam invincibilem excusatum. Unde non excludebat veram fidem de Messia promisso, nec reddebat falsam significationem ipsius sacramenti, ut supra declaravi, ideoque error ille non impediabat fructum. Sicut nunc error privatus in ministro Baptismi, si non excludat generalem intentionem sacra-

menti, non impedit effectum ejus. Et patet, quia, vivente Christo Domino, poterat similis error misceri in mysterio circumcisionis, et tamen non propterea reddebatur inutile. Dici etiam potest in illa existimatione distinguendam esse fidem de substantia mysterii, abstrahendo a circumstantia temporis, ab errore circa temporis differentiam, et priori modo fuisse veram fidem, quia solum erat de Christo in aliquo tempore venturo, abstrahendo utrum jam venisset necne, et ut sic fuisse utilem protestationem fidei factam sive per circumcisionem, sive per sacramentum legis naturæ, non obstante falsa opinione privata quæ circa temporis differentiam misceri poterat.

7. *Objectio.* — *Responsio.* — *De remedio legis naturæ quid dicendum.* — *Duplex ignorantia diligenter distinguenda.* — Dices tandem: ergo etiam nunc si inveniretur aliquis Judæus habens ignorantiam invincibilem christianæ veritatis, et bona fide circumcideret filium, illa circumcisio esset utilis, nam videtur eadem ratio. Respondetur esse longe dissimilem rationem, ideoque negari consequentiam. Quia ex quo Baptismus necessarius esse cœpit, circumcisio in se omnino inutilis facta est, et illa ignorantia est per accidens, quæ non dat virtutem, nec restituit, ut sic dicam, utilitatem illi operi; sicut etiam de remedio legis naturæ in universum dicendum nunc est, ut suppono ex materia de Baptismo. Et ideo attente in hac materia distinguendum est inter ignorantiam provenientem ex defectu promulgationis, seu temporis sufficientis ad illam, vel provenientem ex aliis humanis impedimentis, non obstante promulgatione jam facta. Nam prior ignorantia est per se, ex impotentia simpliciter, ac proinde consideratur ex parte legis, ut eo tempore necessitatem non inducat. Alia vero ignorantia est per accidens, et non consideratur.

FINIS LIBRI NONI.

INDEX CAPITUM LIBRI DECIMI

DE LEGE NOVA DIVINA.

CAP. I. <i>De lege nova et legislatore Christo.</i>	CAP. V. <i>De effectibus legis novæ.</i>
CAP. II. <i>De materia legis novæ et præceptis ejus.</i>	CAP. VI. <i>De dispensatione circa legem novam.</i>
CAP. III. <i>De descriptione legis novæ.</i>	CAP. VII. <i>De perpetuitate legis gratiæ.</i>
CAP. IV. <i>De tempore quo obligavit universum orbem.</i>	CAP. VIII. <i>De perfectione legis novæ comparatione veteris.</i>

LIBER DECIMUS.

DE LEGE NOVA DIVINA.

Distinximus in superioribus divinam legem in veterem et novam, ideoque post tractatum de lege veteri solum superest dicendum de nova, quæ in Scriptura Sacra variis nominibus appellatur. Nam a Paulo interdum appellatur *Lex fidei*, ad Rom. 3; vocatur etiam *Lex Spiritus vitæ*, ad Roman. 8; unde communiter appellatur *Lex gratiæ*: nam gratia est spiritus nostræ vitæ, vel etiam vita nostri spiritus. Imo solet interdum gratia simpliciter appellari, juxta illud Joan. 1: *Lex per Moysem data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est*; et ideo Paulus ad Galat. 5 dixit: *Non estis sub lege, sed sub gratia*. Propter quod etiam vocatur hæc *Lex amoris*, juxta illud Pauli ad Romanos octavo: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater, qui*

est spiritus dilectionis, ut idem Paulus dicit ep. 2 ad Timoth., cap. primo: et inde etiam vocatur interdum *Lex libertatis*, Jacobi 1, quia *ubi spiritus Domini, ibi libertas*, 2 ad Corinth. 3; et ob eandem causam dicitur *Lex scripta in corde*, Jerem. trigesimo-tertio, et ad Hebr., octavo et decimo, quia divina gratia et amor menti infunduntur. Denique appellatur *Lex nova*, vel quia totum hominem per gratiam renovat, ut sumitur ex Augustin., tract. 65 in Joann., vel quia est ultima lex a Deo data, quæ priorem antiquavit, ut sensit Cyrillus, lib. nono in Joann., cap. vigesimo-tertio, explicans verba illa Christi Joan. 13: *Mandatum novum do vobis*; quæ, licet de mandato amoris specialiter dicta fuerint, merito ad totam legem amoris, quæ in præcepto amandi virtute continetur, et ab eodem Christo data est, accommodantur, ac